

Jaarverslag 2008

Secretariaat:

Herman Gorterstraat 5

Postbus 20021

3502 LA Utrecht

tel: 030-275 66 00

fax: 030-275 69 99

Inhoud

Voorwoord	5
Taak en samenstelling commissie	7
Externe Ontwikkelingen	9
Interne Ontwikkelingen	17
Overzicht afgehandelde en in behandeling zijnde verzoeken om onderzoek	20
Afgehandelde verzoeken om onderzoek	21
In behandeling zijnde verzoeken om onderzoek	25
Bijlage 1 Overzicht van de verzoeken om onderzoek in 2008	30
Bijlage 2 Overzichtskaart van de projecten in 2008	31

Voorwoord

Het jaarverslag geeft een beeld van de door de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG) in 2008 afgehandelde en in behandeling zijnde verzoeken om onderzoek naar de schade die belanghebbenden menen te hebben geleden door grondwateronttrekking. In 2008 zijn vijf adviezen afgerond en zijn vier nieuwe adviesverzoeken binnengekomen. Eind 2008 waren er 18 adviezen in behandeling. Er wordt naar gestreefd dit aantal terug te brengen. Behalve een secretariaat met voldoende capaciteit, vereist dit dat door anderen voor het kunnen opstellen van een advies toe te leveren gegevens, sneller beschikbaar komen dan in een aantal projecten nu het geval is.

De adviezen van de CDG hebben niet het karakter van arbitrage, maar uit jurisprudentie van het afgelopen jaar blijkt ook weer dat in de overigens in aantal beperkte gerechtelijke procedures deze adviezen zwaar wegen.

Haar positie brengt met zich mee dat de CDG voortdurend aandacht dient te besteden aan de interne procedures bij het opstellen van adviezen – zo zijn er afgelopen jaar een drietal documenten opgesteld voor het stroomlijnen en uniformeren van advisering bij gebouwschade – en aan het up to date houden van de kennis en van het toe te passen instrumentarium. Wat dit laatste betreft zijn er stappen gezet om het instrumentarium dat wordt gebruikt om de effecten van

veranderingen in agrohydrologische omstandigheden op opbrengsten in de land- en tuinbouw te bepalen, te vernieuwen. Dit vraagt draagvlak bij de verschillende partijen en waarschijnlijk een grote onderzoekscapaciteit. De resultaten van deze vernieuwing zijn allicht ook relevant voor andere aspecten in het waterbeheer, zoals belangenafweging bij de voorbereiding van peilbesluiten of waterbeheerplannen door de waterbeheerders en het bepalen van te vergoeden natschade die de landbouw ondervindt bij verdrogingsbestrijding in nabijgelegen natuurgebieden. Deze brede relevantie biedt perspectieven voor de financiering van het omvangrijke onderzoeksproject. De daarvoor benodigde financiële middelen zijn nog niet beschikbaar gesteld.

Aan het ontwerp van de Waterwet is in 2008 een artikel toegevoegd dat bepaalt dat een ieder die meent schade te ondervinden van een grondwateronttrekking of –infiltratie zich tot de provincie kan wenden met het verzoek hiernaar een onderzoek in te stellen. Hierbij maakt de wet geen onderscheid naar wie de vergunning heeft verleend (provincie of waterschap). De provincies zijn voornemens dergelijke verzoeken voor te leggen aan één landelijk werkende commissie. Deze kan worden beschouwd als opvolger van de huidige CDG. Er is voortgaand overleg hoe de provincies deze Schadecommissie en haar secretariale ondersteuning willen structureren.

ir. A. Grijns, voorzitter

Taak en samenstelling commissie

De Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG) is op grond van artikel 37 van de Grondwaterwet ingesteld door de colleges van Gedeputeerde Staten van alle provincies.

In dit artikel staat ook dat, indien men meent schade te ondervinden door onttrekking of infiltratie van grondwater, men een verzoek om onderzoek hiernaar kan indienen bij Gedeputeerde Staten. De taak van de CDG bestaat uit het behandelen van deze verzoeken.

De CDG stelt een advies op aan partijen over de ondervanging of vergoeding van de schade, dan wel over de overneming van de onroerende zaak in het geval zij een causaliteit heeft vastgesteld tussen de onttrekking en de schade.

Het secretariaat van de CDG is ondergebracht bij de Dienst Landelijk Gebied.

De CDG en het secretariaat vormen samen ook de Commissie Gebouwschade Alblasserwaard en Vijfheerenlanden, afgekort CGAV. Waterschap Rivierenland en Oasen hebben een overeenkomst gesloten om verzoeken om vergoeding van schade aan gebouwen gemeenschappelijk te behandelen in het gebied waar deze partijen samen werkzaam zijn. Binnen dit gebied kan sprake zijn van een samenloop van invloeden van enerzijds door het waterschap geïnitieerde dijkversterkingen, peil aanpassingen en peilverlagingen en weg(re)constructies, en anderzijds door het waterbedrijf geïnitieerde grondwateronttrekkingen.

Op 31 december 2008 bestaat de CDG en secretariaat uit:

Voorzitter:	ir. A. Grijns
Plv. voorzitter:	mr. G.J.M.M. Tax
Lid:	ir. J. Kruizinga
Plv. lid:	ir. C.J. de Lange (tot 1 januari 2008)
Plv. lid:	mr. J.J. van Zanten Jut
Plv. lid:	ing. H.J. Everts
Prof. dr. ir. R.A. Feddes (vanaf 1 april 2008)	

Secretaris:	ir. H. Prak
Medewerker:	G. Bakker
Medewerkster:	ir. S. Klerks-Poppema
Vacature:	per 1 dec. 2007

Op 12 juni 2008 is afscheid genomen van de heer C. J. de Lange als plv. lid van de CDG/CGAV. Het afscheid vond plaats op locatie. Het reservaat Koolmansdijk was onderwerp van toelichting en bezoek. In het kader van zijn werkzaamheden voor Staatsbosbeheer was de heer De Lange nauw betrokken bij de ontwikkeling van dit reservaat. De door het afscheid van de heer De Lange ontstane open plek is opgevuld door prof. Feddes, emeritus hoogleraar hydrologie aan de Wageningen Universiteit.

Externe ontwikkelingen

Waterwet

De CDG vindt op dit moment haar wettelijke basis in de Grondwaterwet. De Grondwaterwet gaat, samen met acht andere wetten, naar verwachting eind 2009 op in de Waterwet.

De Waterwet zal een algemene regeling voor schadevergoeding bevatten. Verder kent het wetsvoorstel de verplichting tot ondervangen c.q. vergoeden van schade. Wat echter ontbreekt is de verplichting tot het inschakelen van een commissie van deskundigen voor de beoordeling van een schadevordering. Daarom zal de wettelijke basis van de CDG komen te vervallen. Wel is in 2008 in het ontwerp van de Waterwet een artikel opgenomen dat bepaalt dat iemand die oordeelt schade te ondervinden als gevolg van een vergunningplichtige grondwateronttrekking of -infiltratie, aan Gedeputeerde Staten van de provincie, waarin de onroerende zaak die schade ondervindt geheel of grotendeels is gelegen, kan verzoeken een onderzoek in te stellen. De provincies hebben besloten dergelijke verzoeken om onderzoek te laten uitvoeren door één landelijk opererende commissie, waarbij wordt gedoeld op de 'rechtsopvolger' van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG). Dit vergt allicht een aantal organisatorische aanpassingen voor de CDG. Een werkgroep van de provincies heeft hiervoor in het verslagjaar aandachtspunten geformuleerd. Deze zullen in 2009 in aanbevelingen worden omgezet.

Voor de CDG is een andere belangrijke verandering, ten opzichte van de huidige Grondwaterwet, dat bevoegdheden op het terrein van het grondwaterbeheer voor een groot deel

zullen overgaan van provincie naar waterschap. De provincie blijft echter bevoegd gezag en daarmee de vergunningverlenende instantie:

- voor grondwateronttrekkingen en -infiltraties ten behoeve van de drinkwatervoorziening,
- idem dito voor bodemenergiesystemen, en
- industriële onttrekkingen en infiltraties groter dan 150.000 m³/jr.

Het waterschap zal vergunning verlenen voor de overige onttrekkingen en infiltraties. Beneden bepaalde drempels zal, net als nu bij de Grondwaterwet, overigens sprake zijn van een meldingsplicht. Bij de inwerkingtreding van de Waterwet zullen vergunningen voor bronbemalingen alleen nog worden afgegeven door het Waterschap. Juist schade aan bebouwing en infrastructuur, die in verband worden gebracht met bronbemalingen, vormen het grootste aandeel in de verzoeken om advies die in 2008 bij de CDG zijn ingediend. Omdat bronbemalingen kennelijk meer dan incidenteel tot schade blijken te leiden, hoopt de CDG dat de waterschappen erin slagen om vergunningen hiervoor adequaat aan voorwaarden te binden die het optreden van schade moeten beperken en ook dat er aan de vergunningen meetverplichtingen worden gekoppeld die een reconstructie van de gang van zaken mogelijk maken in geval er toch schade optreedt.

De hierboven genoemde aanpassing van de Waterwet, die inhoudt dat men Gedeputeerde Staten kan verzoeken een onderzoek in te stellen, heeft ook betrekking op schade die het gevolg is van onttrekkingen of infiltraties

waarvoor het waterschap een vergunning heeft afgegeven. Dit betekent dat wordt verwacht dat door de invoering van de Waterwet het werkvolume van de CDG niet substantieel zal wijzigen. Hiernaast sluit de CDG niet uit dat in de toekomst naar adviezen gevraagd wordt naar aanleiding van schadevorderingen die voortvloeien uit andere waterhuishoudkundige maatregelen dan grondwater-winningen en –infiltraties voor zover die schade aan landbouw, bebouwing en infrastructuur betreft en wordt veroorzaakt door maatregelen die via het grondwater hun effect sorteren. In het bijzonder zou het hier kunnen gaan om gevolgen van de uitvoering van peilbesluiten en het optreden van natschade die kan ontstaan door uitstraling naar landbouwgebied van maatregelen die in natuurgebieden worden getroffen om er verdroging te bestrijden.

Benelux schadecommissie

In 2006 en 2007 waren er geen vorderingen bij de totstandkoming van een Benelux-schadecommissie die adviezen dient uit te brengen over grensoverschrijdende schadekwesties. Deze commissie zou moeten adviseren over de landbouwschade die een grondwaterwinning nabij het Belgische Lommel teweegbrengt op Nederlands grondgebied. Al in 1997 hebben landbouwers uit de omgeving van Luyksgestel aan gedeputeerde staten in Noord-Brabant verzocht hier onderzoek naar in te laten stellen. Het secretariaat van de CDG heeft de landbouw in 2008 de huidige stand van zaken schriftelijk meegedeeld. In de provincie Noord-Brabant is bestuurlijke aandacht tot stand gekomen voor het vinden van een oplossing voor de landbouwers bij Luyksgestel. De CDG is er in 2008 nog niet in geslaagd om de dialoog met de Vlaamse overheid over deze kwestie naar tevredenheid te herstellen.

Droogteschade Commissie Gelderland

In het verleden is, door de toenmalige Waterleidingmaatschappij Oostelijk Gelderland, ervoor gekozen om voor haar waterwingebieden in de Achterhoek een eigen uniforme schaderegeling te hanteren. In een hiertoe ingestelde landbouwschadecommissie is een medewerker van het secretariaat van de CDG

als adviseur vertegenwoordigd. Deze landbouwschadecommissie komt in principe één keer per jaar bijeen. Dan worden berekeningen van de landbouwschade van het betreffende jaar besproken.

In de loop der jaren zijn de tot stand gekomen schaderegelingen steeds meer aangepast aan de uitgangspunten van de door de CDG gehanteerde schaderegeling. Op dit moment is het belangrijkste verschil dat niet wordt uitgegaan van gemiddelden, doch van de feitelijke situatie (grondwaterstand en weersomstandigheid) in het jaar van uitbetaling.

Met een grondwatermodel worden thans de aan de orde zijnde waterwingebieden opnieuw doorgerekend. De nieuwe verlagingspatronen vormen de basis voor aanpassing van de schaderegelingen, welke het waterbedrijf op dat moment ook uniform wil maken aan haar overige schaderegelingen, die wel gebaseerd zijn op de uitgangspunten van de CDG. Op termijn zou de CDG het verzoek kunnen ontvangen om inhoud te geven aan de berekeningen.

Jurisprudentie

- *Rechtbank Leeuwarden, AWB 07/2036 d.d. 2 april 2008, De Jong vs, het Waterschap Friesland;*

Bij het Waterschap Fryslân is een onafhankelijke Schadecommissie actief. Deze adviseert over verzoeken om schadevergoeding die het waterschap ontvangt. Vaak betreffen deze effecten van peilbeheer door het waterschap. Het aandeel van het waterschap in de schade wordt door de Schadecommissie gebaseerd op de extra kosten die gepaard gaan met het eerder moeten uitvoeren van herstelwerkzaamheden door De Jong. Op de periode van vervroeging is door de Schadecommissie een periode van 2 ½ jaar in mindering gebracht, welke periode wordt gezien als het normaal maatschappelijk risico dat iedere betrokkene moet aanvaarden. Het aandeel van het waterschap is door de Schadecommissie met behulp van een formule bepaald op 15 %. De Rechtbank ziet geen grond om te oordelen dat het advies van de Schadecommissie op onzorgvuldige wijze tot stand gekomen is,

feitelijke onjuistheden bevat of ondeugdelijk is gemotiveerd. Voorts heeft de Rechtbank geen aanleiding om te twifelen aan de onafhankelijkheid van de Schadecommissie.

Schade als gevolg van peilaanpassingen die noodzakelijk zijn vanwege de natuurlijke daling van het maaiveld behoort tot het normaal maatschappelijk risico aldus ook Raad van State van 16 november 2005 (LJN;AU 6237).

Schade die als gevolg van peilverlagingen aan de woning is opgelopen voordat eiser de woning in eigendom verwierf wordt bij de beoordeling of sprake is van schade (in de zin van de verordening) buiten beschouwing gelaten (aldus ook Raad van State 9 augustus 1996 (LJN:AN5183)). De Schadecommissie heeft zich terecht beperkt tot de schade die aan de woning is opgetreden na het tijdstip van verwerving van de eigendom.

- *Hoge Raad, C06/272HR d.d. 11 april 2008, Waterschap Friesland doet terecht beroep op verjaring op basis van wet van 1924;*

Het waterschap heeft zich verweerd met een beroep op verjaring van de op die grondslag gebaseerde vordering, als gevolg van artikel 1 van de Wet van 31 oktober 1924, houdende voorschriften over de verjaring van geldvorderingen ten laste van het Rijk, de provinciën, de gemeenten en de waterschappen en veenpolders, (Stb 1924,482 - hierna: de verjaringswet van 1924). Dit artikel bepaalde dat rechtsvorderingen van geldschulden van onder meer een waterschap na 5 jaar verlopen, na de 31ste december van het jaar waarin de schuld opvorderbaar is geworden.

Eiser heeft aangevoerd dat de schade uit aantasting van de fundering onder de woonboerderij naar zijn aard een verborgen karakter heeft en dat de verjaringstermijn, gelijk bij bodemverontreinigingen, begint te lopen op het tijdstip waarop de schade in de vorm van scheuren in de boerderij voor het eerst is ontdekt, door hem gesteld op 1996. Volgens hem is de verjaring tijdig gestuit door het uitbrengen van de dagvaarding in eerste aanleg.

Wat betreft vorderingen tot vergoeding van schade uit onrechtmatige daad valt het

tijdstip van de opvorderbaarheid samen met het moment waarop de vordering is ontstaan. Dat wil zeggen met het moment waarop de schade is geleden, onverschillig of de schuldeiser bekend was met de schade en zijn vordering (Zie HR 4 maart 1966, NJ 1966, 215, HR 24 mei 1991, NJ 1992, 24 en HR 11 september 1992, NJ 1992, 746). In de hiervoor genoemde arresten van 9 oktober 1992 is een uitzondering aanvaard op de regel dat onbekendheid met de schade de aanvang van de verjaring niet opschort; deze uitzondering is aanvaard in gevallen van bodemverontreiniging en daarmee op een lijn te stellen vormen van schade die naar hun aard gedurende lange tijd een voor een ieder verborgen karakter hebben.

Er van uitgaande dat er sprake is van causaal verband tussen enerzijds de rond 1972 uitgevoerde waterstaatkundige werkzaamheden, de daarmee gepaard gaande peilverlaging en het ontbreken van voldoende compensatoire maatregelen, en anderzijds de opgetreden verzakkingsschade aan de woning van [eiser], oordeelt het hof evenwel dat van voor een ieder verborgen karakter van de schade, dat gedurende lange tijd heeft bestaan, in dit geval geen sprake is geweest. De verlaging van het waterpeil in de wegsloot ten opzichte van het peil van de Broekstervaart was voor een ieder zichtbaar; over de mogelijke gevolgen van deze peilverlaging voor de fundering van de woonboerderij heeft [betrokkene ¹] zich op 29 september 1972 al bij de ruilverkaveling beklagd. Het hof ziet dan ook geen reden om in dit geval een parallel te trekken met de bodemverontreiniging als aan de orde was in de arresten van 9 oktober 1992 (vgl. ook HR 7 december 2001 LJN: AD3954, Jol 2001/734, conclusie AG De Vries Lensch - Kostense). Dit brengt met zich mee dat de vordering tot vergoeding van de schade aan de woonboerderij, voor zover die het gevolg is van een onrechtmatig optreden van het Waterschap Boarnferd in 1972 - daaronder begrepen het niet adequaat reageren op klachten van [betrokkene 1], al aangenomen dat die klachten het waterschap hebben bereikt - is verjaard op 1 januari 1978. Dat binnen die verjaringstermijn stuiting¹ heeft plaatsgevonden, is gesteld noch gebleken.

¹ Om te voorkomen dat een vordering verjaart, zal de wederpartij veelal door middel van aanmaningen laten weten nog een vordering te hebben. Door het versturen van deze aanmaningen kan men een lopende verjaringstermijn stoppen. Dit heet stuiting. Hiervoor is dan wel vereist dat de wederpartij kan aantonen dat deze aanmaningen ook daadwerkelijk binnen de verjaringstermijn verstuurd zijn, bijvoorbeeld door middel van een aangetekende brief.

- *Rechtbank Leeuwarden, AWB 07/3029 d.d. 14 april 2008, Van den Brink en Kerremans vs. Waterschap Friesland;*

De Rechtbank stelt voorop dat naar vaste uitspraak van de Raad van State schade ten gevolge van peilaanpassingen, die noodzakelijk zijn vanwege de natuurlijke daling van het maaiveld, tot het normaal maatschappelijk risico mag worden gerekend. Gelet hierop komt alleen schade die het gevolg is van peilverlagingen voor vergoeding in aanmerking. Voorts overweegt de Rechtbank dat bij de beoordeling of er sprake is van schade in de zin van de Nadeelcompensatie-verordening, schade buiten beschouwing blijft die is ontstaan als gevolg van peilverlagingen voordat eisers de woning in eigendom verwierven.

Het waterschap heeft voldoende aannemelijk gemaakt dat de schade aan de houten fundering al was ontstaan voor de aankoopdatum van de woning van eisers

- *Raad van State, zaaknummer 200705165/1 d.d. 28 mei 2008, tegen Provincie Zuid-Holland; (Grondwaterwet);*

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State is van oordeel dat niet staande kan worden gehouden dat, zoals [appellanten] lijken te veronderstellen, enkel vergunning mag worden verleend voor de onttrekking van grondwater als vooraf met zekerheid kan worden gesteld dat het uitgesloten is dat schade optreedt. In het rapport van Mos wordt geconcludeerd dat niet wordt verwacht dat als gevolg van zettingen schade zal optreden. Mede in aanmerking genomen de argumentatie van het college, als hierboven opgenomen, over de proefonttrekking, de diepte van de damwanden en het zakken van de funderingspalen, ziet de Afdeling in hetgeen [appellanten] hebben aangevoerd geen aanleiding voor het oordeel dat het college niet van de juistheid van deze conclusie uit heeft mogen gaan. Gelet hierop, en in aanmerking genomen dat de grondwateronttrekking in tijd en omvang is beperkt en dat voorschriften aan de vergunning zijn verbonden die onder meer zien op de controle van de gevolgen van de grondwater-onttrekking, ziet de Afdeling geen grond voor het oordeel dat het college de vergunning niet in redelijk-

heid heeft kunnen verlenen. Het betoog van [appellanten] faalt in zoverre.

Voor zover [appellanten] betogen dat het bestreden besluit niet voorziet in een regeling voor schadevergoeding, overweegt de Afdeling dat artikel 35 van de Grondwaterwet voorziet in een dergelijke regeling. Op grond van dit artikel is vergunninghoudster, indien en voor zover schade als gevolg van een grondwater-onttrekking niet is ondervangen, verplicht tegenover ieder die enig recht op het gebruik of het genot van een onroerende zaak heeft, die schade te vergoeden.

- *Rechtbank Leeuwarden, AWB 06/2241 d.d. 20 juni 2008, Stichting Doopsgezinde Monumenten vs. Waterschap Friesland;*

Bij besluit van 28 oktober 2005 heeft het dagelijks bestuur van het Waterschap, volgens het advies van de Schadecommissie, het verzoek om schadevergoeding afgewezen, primair omdat de aanspraak op schadevergoeding is verjaard en subsidiair omdat er vermoedelijk geen causaal verband bestaat tussen de geconstateerde schade en de handelingen waarvoor het waterschap verantwoordelijkheid draagt.

Verjaring:

De omstandigheid dat in de nadeelcompensatieverordening 2004 over de termijn waarbinnen een verzoek om schadevergoeding ingediend kan worden, geen regels zijn opgenomen, betekent naar het oordeel van de Rechtbank niet dat op grond van het ongeschreven recht een dergelijk verzoek niet aan een zekere termijn gebonden is. In dit verband wijst de Rechtbank erop dat het beginsel van de rechtszekerheid meebrengt dat betrokkene rechtens geldende (financiële) aanspraken, welke hij tegenover de overheid kan doen gelden, na het verstrijken van een bepaalde termijn niet meer kan afdwingen. In het belang van de rechtszekerheid dienen er namelijk gevolgen te worden verbonden aan het achterwege laten van enig handelen vanaf het moment dat een belanghebbende in actie kon komen. Tenzij anders bij wettelijk voorschrift is bepaald, belet het rechtszekerheidsbeginsel dat het realiseren van financiële aanspraken zonder enige begrenzing naar tijd mogelijk zou blijven. De Rechtbank ziet

geen doorslaggevende reden, met betrekking tot de duur van die termijn, af te wijken van wat in het Burgerlijk Wetboek (BW) over aanspraken tot vergoeding van schade is geregeld. Met betrekking tot dergelijke schade is in artikel 3:310 lid 1 van het BW bepaald dat een rechtsvordering tot vergoeding van schade verjaart door verloop van vijf jaren na de aanvang van de dag, waarop de benadeelde zowel met de schade als met de daarvoor aansprakelijke bekend is geworden en in ieder geval door verloop van twintig jaren na de gebeurtenis waardoor de schade is veroorzaakt. Het dagelijks bestuur heeft zich bij het bestreden besluit beroepen op de twintig jaren termijn, zodat in deze procedure enkel die termijn ter beoordeling ligt.

De Rechtbank volgt de stichting niet in haar opvatting dat de verjaringstermijn in haar geval dient aan te vangen na het nemen van een besluit op haar verzoek op schadevergoeding, omdat met het nemen van dat besluit pas sprake is van een opeisbare vordering. Weliswaar is als gevolg van artikel 3:313 van de BW de verjaring in het burgerlijk recht gekoppeld aan de rechtsvordering. Dat wil zeggen aan de mogelijkheid om de aanspraak af te dwingen bij de rechter. Maar een dergelijke koppeling zou op het terrein van het bestuursrecht tot enigszins ongerijmde gevolgen leiden. Immers, anders dan in het burgerlijk procesrecht, is de mogelijkheid om de rechter te benaderen in het bestuursrecht eerst aanwezig als sprake is van een appellabel besluit. In dit geval het besluit waarbij het dagelijks bestuur de uit de nadeelcompensatieverordening 2004 voortvloeiende aanspraak heeft vastgesteld. Toepassing van artikel 3:313 van het BW zou meebrengen dat met betrekking tot een financiële aanspraak nog lang na het verstrijken van de van toepassing zijnde verjaringstermijn een besluit kan worden verzocht en dat vervolgens pas na het nemen van een besluit op dat verzoek de verjaringstermijn een aanvang neemt. Naar het oordeel van de Rechtbank verdraagt de toepassing van artikel 3:313 van het BW in het bestuursrecht zich daarom niet met het rechtszekerheidsbeginsel. Een andersluidende opvatting zou tot gevolg hebben dat het realiseren van financiële aanspraken te weinig in de tijd begrensd zou zijn. Gelet op de aard van de aanspraak heeft het dagelijks bestuur

voor de aanvang van de termijn terecht aansluiting gezocht bij het bepaalde in artikel 3:310 lid 1 van het BW. Als gevolg van dat artikel was de aanspraak tot vergoeding van schade tengevolge waterkundige ingrepen in 1995 verjaard.

De Rechtbank onderschrijft niet het betoog van de stichting dat in haar geval redenen zijn om af te wijken van voormelde termijn van 20 jaar. Naar vaste jurisprudentie van de Hoge Raad is een uitzondering aanvaard op de regel dat onbekendheid met de schade de aanvang van de verjaring niet opschort; deze uitzondering is aanvaard in gevallen van bodemverontreiniging en daarmee op een lijn te stellen met vormen van schade die naar hun aard gedurende lange tijd een voor een ieder verborgen karakter hebben. In de enkele omstandigheid dat de schade zich pas na jaren heeft geopenbaard, ziet de Rechtbank geen grond voor het oordeel dat schade voor de stichting niet voorzienbaar kon zijn. Met het dagelijks bestuur van het waterschap is de Rechtbank van oordeel dat de onderhavige schade in beginsel geen verborgen karakter heeft. Naar het oordeel van de Rechtbank mag van een stichting die eigenaar is van een zich in een polder bevindende opstal bekend worden verondersteld dat het in een polder niet ongebruikelijk is dat peilverlagingen plaatsvinden en dat die peilverlagingen (op den duur) gevolgen kunnen hebben voor de fundering van een opstal in verband met inklinking van de grond dan wel door droogstand van een fundering. Gesteld noch gebleken zijn bijzondere feiten en/of omstandigheden waaruit volgt dat in dit geval niet van deze veronderstelling uit kan worden gegaan. De stichting heeft enkel zonder onderbouwing gesteld dat de schade gelet op haar aard een verborgen karakter heeft.

Uit het bovenstaande volgt dat het dagelijks bestuur van het waterschap gerechtigd was het verzoek om schadevergoeding met een beroep op verjaring af te wijzen en is het beroep al daarom ongegrond.

- *Rechtbank Leeuwarden AWB 07/15 20 juni 2008 K. Bies vs. Waterschap Friesland;*

De Schadecommissie stelt dat er in casu sprake is van verjaring. De waterhuishoudkundige

ingrepen van voor 1983 zijn in 2003 verjaard. Onbekendheid met de schade schort de aanvang van de verjaring niet op. De schade was in dit geval voorzienbaar.

De Rechtbank volgt de visie van de Schade-commissie. Naar het oordeel van de Rechtbank mag Bies als eigenaar van een zich in de polder bevindende woning bekend worden verondersteld met het feit dat het grondwaterpeil en het oppervlaktepeil verschillende grootheden zijn en dat in polders waterhuishoudkundige ingrepen kunnen plaatsvinden die van invloed kunnen zijn op het grondwaterpeil rond zijn woning. Gevolgen van schade veroorzakende gebeurtenissen van voor de datum van aankoop van het onroerend goed blijven buiten beschouwing. Schade tengevolge van peilaanpassingen die noodzakelijk zijn vanwege de natuurlijke daling van het maaiveld wordt geacht te behoren tot het normaal maatschappelijk risico. In dat licht heeft het waterschap (de Schadecommissie volgend) in redelijkheid kunnen concluderen dat pas sprake kan zijn van schade die (deels) voor vergoeding in aanmerking kan komen als door niet autonome peilaanpassingen het autonome verrottingsproces is versneld.

- *Hoge Raad, C07/064HR d.d. 19 september 2008, tegen Vitens;*

De Hoge Raad heeft op 19 september 2008 een uitspraak gedaan in de zaak Vitens. Het gaat in deze zaak om een door [eiser] op de voet van art. 35 Grondwaterwet ingestelde vordering tot vergoeding van schade die hij in de jaren 2001 tot en met 2003 heeft geleden, als gevolg van de onttrekking door Vitens (en haar rechtsvoorganger) van grondwater ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening.

Het voornaamste punt van verschil tussen de partijen in de onderhavige zaak bestond erin, of gekozen moest worden voor de door de CDG aanbevolen, en door Vitens verdedigde schadebenadering, dan wel voor de benadering die de door [eiser] geraadpleegde deskundige verdedigde (of misschien: voor nog een derde methode van benadering). Rechtbank en Hof hebben de schade vastgesteld, volgens het onderzoeksrapport dat is uitgebracht door een daartoe overeenkomstig

art. 37 Grondwaterwet benoemde Commissie van Deskundigen (hierna: CDG). (Zowel de Rechtbank als, in hoger beroep, het Hof hebben echter voor de begroting van de schade het rapport van de CDG tot uitgangspunt genomen.) Naar aanleiding van een tegen de afwijzing door de Rechtbank van de vordering tot betaling van wettelijke rente gericht grief oordeelde het Hof dat [eiser] aanspraak op wettelijke rente heeft. Het Hof wees de primaire vordering ter zake - wettelijke rente te rekenen vanaf de dag dat de schade is ontstaan - af en wees die rente toe te rekenen vanaf 19 mei 2004.

Het ingediende cassatiemiddel richt zich tegen deze laatste beslissing. Het Hof heeft, in het voetspoor van de rechtbank, de schadeberekening van de CDG overgenomen. In het rapport van de CDG is vermeld dat de schade steeds geacht kan worden te zijn ontstaan op 1 september van het desbetreffende jaar en dat het billijk is dat de rentevergoeding verschuldigd is vanaf 1 januari van het daaropvolgende jaar. Het oordeel van het Hof wordt daarom onjuist, althans onbegrijpelijk, gevonden.

Van een rechter (in casu het Hof) mag gevergd worden dat hij, wanneer hij redenen meent te hebben om van de bevindingen van onafhankelijke deskundigen af te wijken, een begrijpelijke motivering voor zijn afwijkende oordeel geeft.

Dat geldt dan nóg een keer versterkt, wanneer het oordeel (van de deskundige) dat de rechter niet blijkt over te nemen, ogenschijnlijk logisch en zinnig is. Dat is hier het geval: de CDG heeft geopteerd voor schadeberekening naar rato van "bijkopen" van wegens tekortschietende productie op het eigen land van [eiser] ontbrekende voedingswaarde. Het is bepaald aannemelijk dat dergelijke schade wordt geleden in de periode waarin de behoefte aan het bij te kopen product ontstaat, en het ligt in de rede om die periode te plaatsen tegen het eind van het "normale" productieseizoen.

De vordering tot vergoeding van de schade is dan op dat tijdstip opeisbaar. Zo heeft de CDG ook geadviseerd, met dien verstande dat met het oog op administratieve "uitwerking"

is gekozen voor een iets later tijdstip, namelijk 1 januari van het volgende jaar. Gezien artikel 83 sub b van het Burgerlijk Wetboek 6 treedt verzuim op het ogenblik van opeisbaar worden van de schadevergoeding in; en zoals blijkt uit art. 6:119 BW is vanaf dan wettelijke rente verschuldigd.

Het valt niet makkelijk in te zien wat er op die benadering valt aan te merken. Dan dringt zich te meer op dat het oordeel van het Hof in de andere zin, onvoldoende begrijpelijk is.

De Hoge Raad geeft aan dat dit middel doel treft. Nu de Grondwaterwet geen voorschriften in afwijkende zin kent, is op de verbintenis tot schadevergoeding als bedoeld in art. 35 van die wet het in art. 6:119 in verbinding met art. 6:83 BW bepaalde van toepassing. De Rechtbank heeft Vitens veroordeeld tot vergoeding van de schade in overeenstemming met het rapport van de CDG. Het Hof heeft achtereenvolgens alle bezwaren verworpen die [eiser] in zijn grieven had ingebracht tegen de door de CDG in haar rapport geadviseerde berekeningswijze van de schade en geoordeeld dat Vitens door schadevergoeding te betalen op basis van dat rapport aan haar in art. 35 Grondwaterwet bedoelde verplichting heeft voldaan.

De CDG heeft in haar, bij de inleidende dagvaarding overgelegde, rapport met betrekking tot de wettelijke rente geadviseerd:

“De schade kan steeds geacht worden te ontstaan op 1 september van het desbetreffende jaar. Doch, in verband met het tijdstip waarop de benodigde informatie voor de berekening van de jaarlijkse schade beschikbaar komt, en gelet op de benodigde tijd voor het uitvoeren van de schadeberekeningen, is het billijk dat rentevergoeding eerst verschuldigd is vanaf 1 januari van het jaar volgend op het jaar waarin de schade is ontstaan. In geval van uitbetaling na deze datum, is over de periode tot aan de datum van uitbetaling wettelijke rente over het schadebedrag verschuldigd”.

Dit arrest is voor de CDG van belang om de volgende redenen:

- CDG wordt aangemerkt als een onafhankelijke deskundige commissie.
- Zowel de Rechtbank, het Hof (met een kleine afwijking wat betreft het tijdstip

van het verschuldigd zijn van de wettelijke rente) als ook de Hoge Raad, gaan uit van de door de CDG gehanteerde uitgangspunten bij het begroten van de schade.

- Op de door de CDG gehanteerde uitgangspunten wat betreft opeisbaarheid worden van de schadevergoeding en het tijdstip van het verschuldigd zijn van de wettelijke rente valt niets aan te merken aldus de Hoge Raad.
- Dat de CDG in haar rapport met het oog op de administratieve uitwerking heeft gekozen voor een later tijdstip van het verschuldigd zijn van de wettelijke rente is naar het oordeel van de Hoge Raad goed gemotiveerd.

Interne ontwikkelingen

Kwaliteitsbeleid

In 2008 is een bescheiden voortgang geboekt bij het opstellen van het Handboek Kwaliteitszorg bij de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG).

De CDG heeft een werkwijze vastgesteld die het samenspel tussen de CDG en het secretariaat van de CDG beschrijft vanaf het moment van het opstellen van een conceptadvies door het secretariaat tot en met de formele aanbieding van het advies door de voorzitter aan partijen, die betrokken zijn bij een schadegeval. Nieuw is dat de CDG heeft besloten te werken met portefeuillehouders. Hierbij onderscheidt de CDG de portefeuilles landbouw, gebouwen en infrastructuur en bosbouw. De portefeuillehouder toetst onder meer of de uit te brengen adviezen op deskundige wijze zijn opgesteld en of ze uniform en transparant zijn.

Gebouwschade

De CDG heeft drie documenten opgesteld die de opstelling van adviezen in geval van gebouwschade stroomlijnen en uniformeren. De documenten zijn in eerste instantie ontwikkeld naar aanleiding van de advisering door de Commissie Gebouwschade Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (CGAV) maar zijn ook goed bruikbaar voor de CDG, temeer daar in de advisering door de CDG het aandeel van gevallen van schade aan bebouwing en infrastructuur geleidelijk toeneemt.

Het betreft de volgende documenten:

- *Inventarisatieformulier gebouwschade*
Het gaat hier om een aanpassing en verfijning van het bestaande inventari-

satieformulier. Het secretariaat van de CDG gebruikt dit formulier bij de eerste oriëntatie in het veld. Het bevordert de uniformiteit bij het inwinnen van informatie en het maken van foto's. Het inventarisatieformulier is van belang om inzicht te krijgen in aard en verloop van de schade, de bouwkundige constructie en eventueel van belangzijnde aspecten in en rond het pand.

- *Leidraad voor opname van schade aan gebouwen*
De in eerste instantie opgestelde leidraad bleek te globaal en gaf aanleiding tot indiening van globale offertes. Deze nieuwe leidraad gaat specifiek over het begroten van de herstelkosten van de schade.
- *Algemene richtlijnen voor advisering over gebouwschade*
Deze richtlijnen zijn verder aangevuld en bijgesteld en worden gebruikt door zowel de CDG als de CGAV. De algemene richtlijnen zijn opgenomen in een document dat de huidige stand van afspraken weergeeft, maar gaat ook in op andere zaken als hoe om te gaan met constructiefouten en de rol van regelgeving. De notitie zal worden aangepast indien ontwikkelingen hiertoe aanleiding geven; het is geen 'vastgesteld' document.

In 2007 is een begin gemaakt met het inschakelen van taxateurs voor het ramen van de herstelkosten van schade of toegenomen schade als gevolg van grondwater-winningen. In 2008 heeft dit een vervolg gekregen. De ramingen van de taxateurs verdiepen de kennis van het secretariaat in het kwantificeren van schades.

Website

Er zijn slechts beperkte aanpassingen aangebracht in de in 2007 gelanceerde website van de CDG (www.grondwater-cdg.nl). De website wordt gemiddeld 15 keer per dag geraadpleegd.

Vernieuwing Instrumentarium

In het jaarverslag over 2007 is ingegaan op het voornemen om de door de CDG gebruikte tabellen van de Technische Commissie GrondwaterBeheer (TCGB), voor de vaststelling van de opbrengstderving in de landbouw, te vergelijken met de HELP-tabellen van de Dienst Landelijk Gebied. Deze laatste zijn in enigszins gemoderniseerde vorm opgenomen in het Waterlood-instrumentarium, wat door de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is ontwikkeld.

Het Waterlood-instrumentarium wordt in Nederland breed ingezet als onderdeel van de belangenafweging door de waterschappen bij de ontwikkeling van scenario's voor het door hen te voeren waterbeheer. In het jaarverslag 2007 merkte de CDG al op dat zowel TCGB- als HELP-tabellen geen rekening houden met effecten van de bedrijfsvoering op de financiële opbrengst van landbouwbedrijven. De bedrijfsvoering kan worden aangepast aan veranderende (agro)hydrologische omstandigheden; ook milieu- en mestregelgeving zijn hierop van invloed.

Mede op verzoek van enkele provincies heeft de CDG zich in 2008 georiënteerd op de mogelijkheden gebruik te maken van methoden die wel rekening houden met recente ontwikkelingen in de landbouw. Het door Wageningen Universiteit Research (WUR) ontwikkelde Waterpas-instrumentarium lijkt dergelijke mogelijkheden te kunnen bieden. Het secretariaat van de CDG heeft in samenspraak met de WUR een eerste oriëntatie uitgevoerd. Deze wijst uit dat de ontwikkeling van een methodiek, die kan leiden tot opvolging van TCGB- en HELP-tabellen, een onderzoekspanning vergt van meerdere tonnen. Dat houdt wellicht in dat er meerdere financiers moeten worden gevonden om deze ontwikkeling te kunnen bekostigen. Omdat mag worden verwacht dat de nieuw te ontwikkelen methodiek buiten het werkterrein van de CDG

breed zal worden toegepast in het regionale waterbeheer, schat de CDG in de financiering rond te krijgen. In 2008 zijn hiertoe de eerste stappen gezet.

Overleg met partijen

In 2008 is het periodieke overleg met de Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland (LTO) voortgezet. Gespreksonderwerpen waren onder andere de hierboven genoemde vernieuwing van het instrumentarium, het al dan niet rekening houden met MINAS en herinzaai bij de vaststelling van schade, en de vraag van LTO in hoeverre de CDG in haar adviezen bandbreedtes kan aangeven waarbinnen schades zich bevinden.

Het initiatief om te komen tot de vernieuwing van het instrumentarium komt tegemoet aan de zorg die LTO heeft over het tot stand komen van droogteschaderegelingen die volgens haar onvoldoende rekening houden met bedrijfseconomische omstandigheden op landbouwbedrijven.

MINAS is het van 1998 tot 2006 gebruikt mineralenaangiftesysteem. Daarbij werd per bedrijf bijgehouden hoeveel fosfaat en stikstof wordt aan- en afgevoerd. Tussen deze aan- en afvoer van mineralen mocht een vastgestelde marge zitten, de verliesnorm. De CDG heeft LTO verzocht gegevens te leveren die inzicht geven in hoeveel extra schade grondwaterwinning veroorzaakte tijdens het van kracht zijn van MINAS; ook heeft de CDG LTO verzocht om gegevens die erop duiden dat door grondwaterstandsverlagingen als gevolg van waterwinningen vaker moet worden ingezaaid.

Over bandbreedtes in de schadeberekening merkt de CDG op dat deze veel onderdelen bevat die stuk voor stuk een bandbreedte kennen. Door stapeling hiervan kan het aantal berekeningen van de schade enorm oplopen en een nauwelijks beheersbaar systeem ontstaan. De vraag is of dit tot een bruikbaar resultaat leidt. De CDG streeft naar uniformiteit en stabiliteit in haar schadeberekeningen, ook uit een oogpunt van rechtsgelijkheid. Verschillen in te maken keuzes kunnen hier afbreuk aan doen. Door keuzemogelijkheden te creëren zou de CDG meer het karakter van

mediator krijgen. Dat is niet wat de wetgever voor ogen heeft gehad en doet geen recht aan de overeenkomst met de opdrachtgevers om uniforme regelingen uit te brengen. De CDG heeft dan ook besloten geen bandbreedtes, vertaald in berekeningen, in haar adviezen op te gaan nemen. Wel zal de CDG de gevoeligheid van de uitkomsten voor bepaalde parameters in globale zin aangeven.

Overzicht afgehandelde en in behandeling zijnde verzoeken om onderzoek

In de eerste bijlage is een overzicht gegeven van de verzoeken om onderzoek die de CDG in 2008 in behandeling heeft. Deze lijst bevat ook de projecten die zijn afgehandeld in 2008. De locaties van de betreffende projecten staan in de tweede bijlage op een kaart aangegeven.

In 2008 had de CDG 23 projecten in behandeling, waarvan 4 nieuwe projecten. Daarnaast

zijn er 5 projecten afgehandeld in 2008. De afgehandelde verzoeken worden in hoofdstuk 5 toegelicht. Daarna komen de in behandeling zijnde verzoeken aan de orde.

Er is in 2008 één hoorzitting gehouden, voor het project Ritthem.

Overzicht afgehandelde en binnengekomen projecten in 2008

Type schade	In behandeling op 31 december 2007	Binnengekomen in 2008	Afgehandeld in 2008	In behandeling op 31 december 2008
Landbouw	12	-	2	10
Gebouw/terrein	5	4	3	6
Landb+geb	1	-	-	1
Bos/natuur	1	-	-	1
Wateroverlast	-	-	-	-
Totaal*	19	4	5	18

Afgehandelde verzoeken om onderzoek

De projecten die in de verslagperiode zijn afgehandeld worden in dit hoofdstuk belicht. Ook nagekomen verzoeken om onderzoek van al eerder afgehandelde projecten komen in dit hoofdstuk aan de orde.

DRENTE

Emmen (03.004 – 19)

In september 2007 ontving de CDG een verzoek om onderzoek naar de schade als gevolg van de grondwater-onttrekkingen in Emmen. Het betreft inmiddels het 19e nagekomen verzoek om onderzoek van een landbouwer. In haar advies aan partijen komt de CDG tot de conclusie dat door belanghebbende schade is en wordt geleden met betrekking tot gewasopbrengst.

Tegen dit advies zijn bedenkingen ingediend door één van de onttrekkers. De andere onttrekker en de landbouwer hebben geen bedenkingen ingediend. Voor de argumentatie van de bedenkingen verwijst de onttrekker wederom naar de al in 2005 ingediende bedenkingen met betrekking tot een vorig verzoek in Emmen (verzoek 16). Aangezien van de kant van de onttrekker geen nieuwe argumenten zijn aangedragen, en van de kant van de CDG er geen nieuwe ontwikkelingen op dit gebied zijn, volstaat de CDG met een verwijzing naar haar brief met een reactie op de bedenkingen van verzoek 16. De taak van de CDG met betrekking tot dit verzoek om onderzoek is beëindigd.

GELDERLAND

Neder-Betuwe (05.018 – 2 en 3)

In 2008 heeft de CDG nog twee verzoeken om onderzoek in behandeling. Omdat de gemeenten Tiel en Nederbetuwe onderhandelingen zijn gestart om de litigieuze woningen aan te kopen wacht de CDG het resultaat hiervan af.

Op 8 november 2007 is van de projectorganisatie vernomen dat met één belanghebbende een akkoord is bereikt over de aankoop van de woning. Op 12 december 2008 heeft de CDG belanghebbende formeel bericht geen reden meer te zien om een advies uit te brengen. Ten aanzien van de resterende belanghebbende heeft de Projectorganisatie bericht dat nog geen akkoord is bereikt over de aankoop van de woning. De onderhandelingen zijn nog gaande. In oktober 2008 heeft de CDG weer informatie ontvangen. De projectorganisatie heeft gemeld dat alle aankopen tot medio mei 2009 zijn stopgezet in verband met de haalbaarheidsstudie naar Medel II.

Uit de gevoerde onderhandelingen, die weliswaar tijdelijk zijn stopgezet, heeft de CDG afgeleid dat de intentie er is om op enig moment tot aankoop over te gaan. Uitgaande van deze intentie ligt een onderzoek door de CDG op dit moment niet in de rede. Gelet hierop heeft de CDG belanghebbende op 12 december 2008 bericht tot sluiting van het dossier over te gaan.

ZUID-HOLLAND

Alphen a/d Rijn (08.014 – 1)

Op 2 november 2007 heeft de CDG advies uitgebracht aan partijen. In het advies heeft de CDG geconcludeerd dat de schade aan de woning oorzaaklijk verband houdt met de, elkaar deels overlappende, bronbemalingen in 2003 door de twee onttrekkers ten behoeve van de nieuwbouw van het Stadshart. Op basis van de onttrokken hoeveelheden heeft de CDG de kosten voor herstel van de scheurvorming toegedeeld. Voor vergoeding van de kosten van juridische bijstand en voor mogelijke gevolgschade heeft de CDG geen ruimte aanwezig geacht. In december 2007 zijn door de eigenaar en door één van de onttrekkers bedenkingen ingediend.

De betreffende onttrekker is het niet eens met een schadeverdeling 9 : 1. Zij motiveert om een verdeling 50% / 50% aan te houden. De belanghebbende voert de aspecten kosten herstel schade en reeds gemaakte kosten voor juridische bijstand aan.

Door de onttrekker is over een langere periode grondwater onttrokken dan door de andere onttrekker. De totaal onttrokken hoeveelheid valt door de langere periode van onttrekking hoger uit. Omdat zetting van cohesieve gronden, zoals die voorkomen in Alphen aan den Rijn, een doorgaand proces is, waarbij de zetting ten opzichte van de onttrekking sterk vertraagd optreedt, stelt de CDG zich op het standpunt dat het juist is om als maat voor de verdeling uit te gaan van de onttrokken hoeveelheden door beide onttrekkers. Op grond hiervan komt de CDG tot een verdeling van 9 : 1 (1.400.000 m³ : 150.000 m³).

De offerte van belanghebbende is naar de mening van de CDG niet gericht op esthetisch herstel maar op constructief herstel. De aard van de scheurvorming geeft voor dit laatste geen aanleiding. Op basis van deskundige informatie heeft de CDG de kosten van herstel opnieuw begroot en naar boven bijgesteld, met toevoeging van de posten die in het advies over het hoofd zijn gezien.

In het advies heeft de commissie geconcludeerd dat reeds gemaakte kosten vóórdát een verzoek om onderzoek wordt ingediend, niet voor vergoeding in aanmerking komen. Bij het indienen van een verzoek om onderzoek kan immers worden volstaan met een korte aanduiding van de schade; het is immers de commissie die wettelijk geacht wordt onderzoek te doen of te laten plaatsvinden.

De CDG heeft naar aanleiding van het advies het volgende nader overwogen. De door belanghebbende gemaakte kosten, vóórdát een procedure bij de CDG aanhangig is gemaakt en eerst een onderlinge regeling is beproefd, komen alleen voor vergoeding in aanmerking als enerzijds de gemaakte kosten een samenhang hebben met onderzoek en/of gegevens, welke de CDG op enige wijze ten dienste hebben gestaan voor haar onderzoek of oordeelsvorming. En anderzijds als uit het onderzoek door de CDG naar voren komt dat er sprake is van causaliteit tussen schade en vermeende oorzaak. Omdat de vastgelegde gegevens mede zijn gebruikt voor het onderzoek, acht de CDG het redelijk dat de gemaakte kosten worden vergoed. De CDG ziet geen basis om de advocaatkosten voor vergoeding in aanmerking te laten komen.

Op 16 mei 2008 is nader advies uitgebracht aan partijen.

ZEELAND

Ritthem (09.005 – 1)

In november 2006 ontving de CDG een verzoek om onderzoek van de Zuidelijke Land – en Tuinbouworganisatie (ZLTO), ingediend namens een belanghebbende. Belanghebbende is van mening dat hij schade aan zijn loods heeft ondervonden als gevolg van een bronbemaling in 2002 en 2003 ten behoeve van de uitbreiding van de rioolwaterzuiveringsinstallatie Walcheren te Ritthem in opdracht van het Waterschap Zeeuwse Eilanden.

Op 19 mei 2008 heeft de CDG advies uitgebracht. Op grond van het toegenomen verschil in hoogte van 3 cm over de lengte van de loods is het aandeel van de bronbemaling in de kosten van herstel van de schade bepaald op 23%. Aan Grontmij Nederland is verzocht advies te geven over de hoogte van de kosten van herstel van de schade en om op basis van taxatie te adviseren welk indicatief deel hiervan aan de bronbemaling zou kunnen worden toegeschreven. De CDG heeft in de indicatie aanleiding gezien het berekende aandeel van 23% te verhogen naar 30%.

De door belanghebbende gemaakte kosten, vóórdát een procedure bij de CDG aanhangig is gemaakt en eerst een onderlinge regeling is beproefd, komen alleen voor vergoeding in aanmerking als enerzijds de gemaakte kosten een samenhang hebben met onderzoek en/of gegevens, welke de CDG op enige wijze ten dienste hebben gestaan voor haar onderzoek of

oordeelsvorming. En anderzijds als uit het onderzoek door de CDG naar voren komt dat er sprake is van causaliteit tussen schade en vermeende oorzaak. Juridische kosten vallen hier niet onder.

Namens belanghebbende zijn bedenkingen ingediend en toegelicht in een zitting op 23 oktober 2008. De bedenkingen betreffen de onderdelen bodemopbouw (de bodemopbouw zou heel gevarieerd zijn) en hydrologie (er zijn veel te weinig gegevens gemeten). Voor wat betreft de bodemopbouw heeft de CDG zich gebaseerd op elektrische sonderingen ter plaatse van de rioolwaterzuiverings-installatie en op mechanische sonderingen ter plaatse van de loods. Over de hydrologie heeft de CDG geconcludeerd dat de bronbemaling in volle omvang is gestart, wat meteen tot een scherpe daling van de grondwaterstand heeft geleid. Het is volledig verantwoord geacht om deze daling als verlaging van de grondwaterstand als gevolg van de bronbemaling te zien. Niettemin is op enige afstand van de rioolwaterzuiveringsinstallatie summier gemeten.

Mede naar aanleiding van het verhandelde ter zitting is besloten ter verificatie een aantal grondboringen aan de oostzijde van de loods uit te voeren. De uitkomsten van de boringen zijn reden geweest om de zettingberekening opnieuw uit te voeren. Vanwege de zeer korte afstand van de loods tot het terrein van de RWZI is het niet uit te sluiten dat het verschil in verlaging iets groter kan zijn dan berekend. De CDG heeft op grond hiervan en de uitkomsten van de nieuwe zettingberekening het eerder berekende percentage van 30% verhoogd naar 50%.

Op 12 december 2008 heeft de CDG nader advies uitgebracht aan partijen.

NOORD-BRABANT

Oosterhout (10.023 – 5 t/m 7)

In navolging van het schadeonderzoek in Oosterhout en Dorst heeft de CDG in augustus 2007 en januari 2008 drie nagekomen verzoeken ontvangen. De CDG bracht op 7 april 2008 advies uit, gebaseerd op dezelfde uitgangspunten als gehanteerd voor de eerdere verzoeken om onderzoek. Er zijn geen bedenkingen tegen het advies ontvangen, en daarmee zijn deze drie verzoeken om onderzoek beëindigd.

In behandeling zijnde verzoeken om onderzoek

De projecten die aan het einde van de verslagperiode nog in behandeling zijn worden in dit hoofdstuk belicht.

FRIESLAND

Terwisscha (02.003 – 1 t/m 5)

In 2004 en 2005 heeft de provincie Fryslân van in totaal 52 belanghebbenden een verzoek om onderzoek in handen gesteld van de CDG. De verzoeken betreffen herziening van de bestaande schaderegeling en nieuwe verzoeken om onderzoek. Uit hydrologisch onderzoek zou blijken dat het invloedsgebied van de grondwateronttrekking groter is dan verwerkt in de bestaande schaderegeling.

De CDG concludeerde op basis van onderzoek dat een door Witteveen + Bos berekend verlagingenpatroon het meest geschikt is om te gebruiken bij de schadeberekening. De landbouw bestrijdt deze conclusie; Vitens onderschrijft deze wel. Er zijn, onder andere onder leiding van de burgemeester van Ooststellingwerf en de dijkgraaf van Waterschap Hunze en Aa's, diverse pogingen ondernomen om te komen tot overeenstemming over het verlagingenpatroon. Daarnaast oefent de landbouw kritiek uit op de achtergrondverdroging van gemiddeld 28 cm die zich volgens de CDG voordoet in de wijde omgeving van de winning Terwisscha. Hierdoor teweeggebrachte droogteschade komt in de visie van de CDG niet in aanmerking voor vergoeding door Vitens.

Beide bestuurders hebben het onafhankelijke adviesbureau HKV| Lijn in Water hierop opdracht gegeven een review te geven op de analyse van de CDG. Het bureau komt tot enkele aanbevelingen voor verbetering van het hydrologisch model. Deze betreffen onder andere een meer gedetailleerde opname van weerstandbiedende lagen en het in de modelschematisatie opnemen van de detailontwatering.

Ten aanzien van de achtergrondverdroging heeft HKV| Lijn in Water in een trendanalyse het effect van klimatologische veranderingen in beschouwing genomen. Als de effecten hiervan uit de reeksen worden geëlimineerd, resteert een achtergrondverdroging van 20 cm. Met een tijdreeksanalyse voor een aantal peilbuizen heeft het bureau een relatie vastgesteld tussen de afstand tot de winning en de stijghoogteverlaging; door onzekerheden in de verspreiding van potklei bleek het niet mogelijk om deze op verantwoorde wijze te vertalen in een grondwaterstandsverlaging. Tenslotte heeft het

bureau geanalyseerd in hoeverre andere factoren, zoals verder weg gelegen winningen, verbetering van de afwatering en wijziging van grondgebruik, hebben bijgedragen aan wijzigingen in de grondwaterstanden.

Eind 2008 heeft de gedeputeerde in Fryslân de stand van zaken besproken met de CDG. Hierbij ontstond vlot overeenstemming over het voorstel de potklei gedetailleerder in beeld te brengen en voor het verlagingenpatroon gebruik te gaan maken van het inmiddels beschikbare grondwatermodel voor noord Nederland (MIPWA). Op bestuurlijk niveau wees de landbouw dit door de provincie overgebrachte voorstel af. Landbouw en Vitens bera- den zich nu op andere mogelijkheden om tot een schaderegeling te komen.

**Noord-Bergum
(02.004 1 en 2)**

De CDG heeft in 2008 nog geen resultaten ontvangen van de in ontwikke- ling zijnde optimalisatie van het nieuwe grondwatermodel Noord-Neder- land voor het waterwingebied Noord-Bergum. De CDG is overigens in het overleg hierover niet betrokken.

OVERIJSEL

**Weerselo
(Lemselo)
(04.020 – 1)**

Het secretariaat van de CDG is in het afgelopen verslagjaar nog niet gestart met een schadeberekening per bedrijf. De landbouwers zijn in samenwer- king met Vitens het grondgebruik van het gehele schadegebied aan het verzamelen, en hebben dit in het verslagjaar nog niet aan het secretariaat aangeleverd. De CDG hoopt in 2009 het grondgebruik te ontvangen, zodat zij een advies aan de betrokken landbouwers kan opstellen.

**Holten
(04.023 – 1)**

Voor de herziening van de schaderegeling te Holten heeft de CDG de gege- vens van het grondwatermodel van het Waterschap Regge en Dinkel nodig. Echter, de modelgegevens in het westelijk deel van het invloedsgebied zijn minder betrouwbaar, omdat het invloedsgebied van de winning Holten deels buiten het beheersgebied van het Waterschap Regge en Dinkel ligt. Vitens zal daarom een nieuwe/aanvullende modelberekening laten uitvoe- ren. Deze is in het verslagjaar nog niet uitgevoerd, waardoor het secretari- aat verder nog geen tijd heeft kunnen besteden aan het onderzoek.

**Witharen
(04.024 – 1)**

Op 11 december 2007 zijn de uitgangspunten voor aanpassing van de scha- deregeling besproken, zoals het secretariaat deze heeft geformuleerd en aan de werkgroep water heeft toegestuurd. In het overleg is afgesproken dat ten aanzien van bepaalde uitgangspunten nog wat onderzoek gedaan moet worden. Dit betreft: de periode van berekening, onderbouwing van de ontwateringsnorm, wenselijkheid van aanvullende bodemkartering, inventariseren van het grondgebruik en uitvoeren van een gevoeligheids- analyse. In oktober 2008 heeft het waterbedrijf het grondgebruik aange- leverd. Voor wat betreft de periode van berekening en de wenselijkheid van aanvullende bodemkartering zijn afspraken gemaakt. De overige twee punten, de onderbouwing van de ontwateringsnorm en het uitvoeren van een gevoeligheidsanalyse, moeten nog worden uitgevoerd.

GELDERLAND

Arnhem (05.021 – 1 en 2)

De gemeente Arnhem werkt op dit moment aan de ontwikkeling van de woningbouwlocatie Schuytgraaf. In januari 2007 ontving de CDG van de provincie Gelderland het verzoek om onderzoek van een eigenaar van een woning in Arnhem. Deze stelt schade te hebben geleden door scheurvorming in de woning en door het droogvallen van zijn hydrofoorinstallatie. Hij wijt dit aan de effecten van de bronbemalingen in de nabije omgeving ten behoeve van de ontwikkeling van genoemde bouwlocatie. De CDG heeft in 2008 het onderzoek voor een belangrijk deel kunnen afronden, maar het advies nog niet kunnen uitbrengen.

Op 19 november 2008 heeft de provincie Gelderland de CDG een tweede verzoek om onderzoek in te stellen toegezonden. Dit betreft schade aan een schuur op een andere locatie die eveneens zou zijn veroorzaakt door bronbemalingen ten behoeve van het bouwrijp maken van de woningbouwlocatie Schuytgraaf. De CDG heeft in het verslagjaar nog geen aanvang kunnen maken met het onderzoek naar aanleiding van deze tweede melding.

Steenderen (05.022 – 1)

In 2007 heeft de eigenaar van een kikkerpoel via een advocaat bij de provincie een verzoek om onderzoek ingediend in verband met het optreden van schade die zou zijn veroorzaakt door de onttrekking van grondwater door een zuivelfabriek in de omgeving. De bodem van de kikkerpoel zou als gevolg van grondwaterstand-verlaging lek zijn geraakt. De poel staat door deze lekkage 's zomers te lang droog om nog als geschikte biotoop voor amfibieën te kunnen dienen. De CDG heeft in het verslagjaar het onderzoek hiernaar grotendeels kunnen afronden. Het advies is echter nog niet uitgebracht.

Tiel (05.023 – 1)

Op 18 augustus 2008 heeft de CDG van gedeputeerde staten van Gelderland een verzoek om onderzoek ontvangen van het bewonerscomité Dr. Kuiperstraat en Dr. Bosstraat in Tiel. Het verzoek is ingediend namens een groot aantal belanghebbenden. De belanghebbenden zouden schade aan hun woningen hebben ondervonden als gevolg van een bronbemaling aan de Stationsweg in Tiel. De bronbemaling is in 2007/2008 uitgevoerd ten behoeve van de bouw van appartementen. De CDG heeft in september 2008 reeds een begin gemaakt met het inwinnen van informatie. Aan het eind van het verslagjaar is, ondanks rappelling, nog geen informatie ontvangen.

Culemborg (05.024 – 1)

Op 30 september 2008 heeft de commissie van gedeputeerde staten van Gelderland een verzoek om onderzoek ontvangen van een advocaat namens cliënte. Het verzoek heeft betrekking op schade aan het buitenterrein van een pand aan de Pascalweg te Culemborg. De schade zou een gevolg zijn van de bronbemaling ten behoeve van nieuwbouw door de Aldi in de nabije omgeving van het pand.

UTRECHT

Woudenberg (06.004 – 1 en 2)

In oktober 2006 en juni 2007 hebben twee landbouwers een verzoek om onderzoek ingediend naar opbrengstvermindering op hun landbouwpercelen in Woudenberg en Scherpenzeel. De opbrengstvermindering zou veroorzaakt worden door de grondwateronttrekking op pompstation Woudenberg. De CDG heeft Alterra opdracht gegeven voor het verrichten van een bodemkundig-hydrologisch onderzoek op de betreffende percelen. Deze kartering is in oktober 2008 uitgevoerd. Aan het einde van 2008 is de CDG in een vergevorderd stadium met haar advies, en hoopt dit begin 2009 aan partijen te kunnen versturen.

ZUID-HOLLAND

Bergambacht (08.015 – 1)

In juli 2007 hebben zeven belanghebbenden in de omgeving van de grondwaterwinning Bergambacht verzocht een onderzoek in te stellen naar schade die zij menen te ondervinden van deze winning. Het zou gaan om schade aan percelen en gebouwen. Gedeputeerde staten van Zuid-Holland heeft het verzoek in november 2007 voorgelegd aan de CDG. In september 2008 vroeg de CDG specifieke informatie op bij de belanghebbenden over het ingediende verzoek. In het verslagjaar moet nog van één belanghebbende informatie worden ontvangen. Er is een begin gemaakt met het formuleren van uitgangspunten voor aanpassing van de bestaande schade-regeling.

Voorschoten (08.017 – 1)

Op 28 oktober 2008 ontving de CDG van de provincie Zuid-Holland het verzoek om een onderzoek in te stellen naar vermeende schade aan een woonhuis in Voorschoten. De schade bestaat uit enkele scheuren en zou zijn veroorzaakt door een bronbemaling ten behoeve van de bouw van een appartementencomplex in de nabije omgeving. Partijen zijn het niet eens over een schaderegelingsvoorstel dat door een door de projectontwikkelaar ingeschakeld expertisebureau is gedaan. De CDG heeft in 2008 nog geen aanvang gemaakt met het onderzoek.

ZEELAND

Kapelle (09.006 – 1)

Provincie Zeeland zond de CDG op 25 september 2008 een verzoek om een onderzoek in te stellen naar schade aan een woonhuis, bedrijfspand en autowasplaats op het bedrijventerrein Smokkelkoek in Kapelle op Zuid-Beveland. De schade zou zijn ontstaan door een tijdelijke grondwaterbemaling die in bedrijf is geweest ten behoeve van de aanleg van een gastransportleiding. De CDG heeft in 2008 nog geen aanvang kunnen maken met het onderzoek.

NOORD-BRABANT

Budel **(10.026 – 1 t/m 3)**

Voor een grote groep landbouwers in de omgeving van Budel is de CDG bezig met een onderzoek naar landbouwschade als gevolg van meerdere grondwater-onttrekkingen in Budel en omgeving. NITG-TNO heeft voor de CDG een aanvullend modelonderzoek uitgevoerd naar de verlagingen van de grondwaterstand in de omgeving van Budel. De basis voor dit aanvullende modelonderzoek vormt het "Waterdoelen-model". Voor de benodigde bodemkundige gegevens maakt de CDG gebruik van het bodemkundige onderzoek in het ruilverkavelingsgebied Strijper Aa – Budel. Ter verificatie van met name de ondergrondtypering heeft Alterra voor de CDG in 2004 een bodemkundig onderzoek uitgevoerd langs een aantal raaien in het onderzoeksgebied. Hieruit blijkt dat de bodemkundige gegevens uit de ruilverkaveling goed te gebruiken zijn voor het schadeonderzoek door de CDG. De CDG is bezig om de hydrologische en bodemkundige gegevens te vertalen naar opbrengstdepressies, om vervolgens aan de hand van gegevens over het grondgebruik van de belanghebbenden een schadeberekening per bedrijf uit te voeren.

Boxmeer **(10.027 – 1 t/m 3)**

In oktober 2006 ontving de CDG het verzoek om in Boxmeer de opbrengstschade per bedrijf te berekenen volgens de overeenkomst "Uitgangspunten berekening schade Boxmeer, d.d. 13 april 2005". De benodigde hydrologische en bodemkundige gegevens zijn in 2007 reeds aangeleverd door respectievelijk Tauw en Alterra.

Het grondgebruik van de betrokken landbouwers zal worden uitgezocht en aangeleverd door de verenigde landbouwers. Deze zijn hiermee in 2008 in een ver gevorderd stadium. De CDG hoopt in 2009 het grondgebruik te ontvangen, zodat zij een advies aan de betrokken landbouwers kan opstellen.

Vierlingsbeek **(10.028 – 1)**

Ten behoeve van een herziening van de schaderegeling in Vierlingsbeek gaf de CDG aan Alterra opdracht om het schadegebied bodemkundig en hydrologisch in kaart te brengen. De reden is dat de beschikbare bodemkundige en hydrologische gegevens van het schadegebied ontoereikend bleken te zijn voor het verdere onderzoek door de CDG.

Alterra heeft dit onderzoek uitgevoerd in het verslagjaar en opgeleverd in het najaar van 2008. Als grens van het gekarteerde gebied geldt de 5 cm-verlagingslijn van het nieuwe verlagingenpatroon dat door de onttrekker voor de winning Vierlingsbeek is gemaakt. Dit verlagingenpatroon is in een werkgroep besproken en vervolgens aan de streek gepresenteerd, en vormt het uitgangspunt voor een herziene schaderegeling.

Vinkel **(10.036 – 1)**

De CDG ontving in december 2005 een verzoek om onderzoek van een landbouwer in Vinkel naar droogteschade aan zijn asperges en snijbonen. De schade wordt toegeschreven aan de tijdelijke bronbemaling ten behoeve van de aanleg van een fietstunnel onder de A50.

De CDG heeft onderzoek laten uitvoeren naar de gevolgen van de genoemde bronbemaling op de gewasopbrengst van de asperges en snijbonen. Alterra heeft in opdracht van de CDG een onderzoek op het perceel uitgevoerd. Hierbij is de bodemkundig-hydrologische situatie beoordeeld, de verlaging van de grondwaterstand bepaald en vervolgens de opbrengstderiving berekend. Op basis van de resultaten van het onderzoek door Alterra concludeert de CDG dat door de betreffende landbouwer gewasschade is geleden door genoemde bronbemaling met betrekking tot gewasopbrengst. Op 27 november 2008 heeft de CDG dit in haar advies aan partijen verwoord.

Bijlage 1

Overzicht van de verzoeken om onderzoek in 2008

Projectnaam	project-nummer	nummer verzoek*)	aantal belanghebbenden	soort schade**)	datum ontvangst	datum advies	datum hoorzitting	datum eindbericht	opm. ***)
Friesland									
Terwisscha	02.003	01	36	L	01/12/04				
		02	8	L	03/01/05				
		03	5	L	03/02/05				
		04	2	L	17/03/05				
		05	1	L	04/05/05				
Noord-Bergum	02.004	01	1	L	01/12/04				
		02	ca. 100	L	25/01/05				
Drenthe									
Emmen	03.004	19	1	L	05/09/07	21/02/08		07/04/08	
Overijssel									
Weerselo (Lemselo)	04.020	01	div.	L	12/10/01				
Holtten	04.023	01	div.	L	28/07/05				
Ommen (Witharen)	04.024	01	div.	L	11/04/07				
Gelderland									
Neder-Betuwe	05.018	02	1	G	02/11/05			12/12/08	D
		03	1	G	09/12/05			12/12/08	D
Arnhem (Schuytgraaf)	05.021	01	1	G	29/01/07				
		02	1	G	20/11/08				
Steenderen	05.022	01	1	N	26/10/07				
Tiel	05.023	01	div.	G	18/08/08				
Culemborg	05.024	01	1	T	02/10/08				
Utrecht									
Woudenberg	06.004	01	1	L	26/10/06				
		02	1	L	10/07/07				
Zuid-Holland									
Alphen a/d Rijn	08.014	01	1	G	18/03/05	02/11/07		16/05/08	
Bergambacht	08.016	01	7	L+G	14/11/07				
Voorschoten	08.017	01	1	G	13/11/08				
Zeeland									
Ritthem	09.005	01	1	G	24/11/06	19/05/08	23/10/08	12/12/08	
Kapelle	09.006	01	1	G	26/09/08				
Noord-Brabant									
Oosterhout	10.023	05	1	L	22/08/07	21/02/08		07/04/08	
		06	1	L	31/08/07	21/02/08		07/04/08	
		07	1	L	21/01/08	21/02/08		07/04/08	
Budel	10.026	01	86	L	28/02/00				
		02	2	L	26/09/01				
		03	2	L	20/11/07				
Boxmeer	10.027	01	groot aantal	L	03/10/06				
Vierlingsbeek	10.028	01	20	L	23/04/03				
Vinkel	10.036	01	1	L	06/12/05	27/11/08			

*) Voor een project kunnen meerdere verzoeken om onderzoek ingediend worden door verschillende belanghebbenden. Binnen een project krijgen verzoeken op volgorde van binnenkomst een nummer.

**) L = Landbouwschade; G = Gebouwschade; N = Natuurschade

***) D= Dossier gesloten.

Bijlage 2

Overzichtskaart van de projecten in 2008

Commissie van Deskundigen Grondwaterwet

Secretariaat: Herman Gorterstraat 5

Postbus 20021

3502 LA Utrecht

tel: 030-275 66 00

fax: 030-275 69 99